

DOI 10.26886/2520-7474.5(25)2017.7

UDC: 376.011.3-051-043.61:373.2

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF
PROFESSIONAL PREPARATORY TRAINING IN INCLUSIVE PRE-
SCHOOL EDUCATION**

N. Sukhoviienko

Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Ukraine, Khmelnytskyi

The article analyzes the specifics of the system of training future educators in the field of preschool education to professional activities in the context of inclusive education. Particular attention is paid to the requirements: tasks, principles, competencies, components, stages, conditions and levels of teacher training for working with children in preschool inclusive education.

Key words: system of training, professional activity, educator, preschool education, senior preschool age, preschool educational institution, inclusive education.

Суховієнко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки вихователя в умовах інклюзивної дошкільної освіти / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна, Хмельницький

У статті аналізується специфіка системи підготовки майбутніх вихователів в галузі освіти дошкільного циклу до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Належна увага приділяється вимогам: завданням, принципам, компетентностям, компонентам, етапам, умовам та рівням підготовки вихователя до роботи із дітьми в умовах дошкільної інклюзивної освіти.

Ключові слова: система підготовки, професійна діяльність, вихователь, дошкільна освіта, старший дошкільний вік, дошкільний навчальний заклад, інклюзивна освіта.

Вступ. Педагогічні механізми та інноваційні технології є запорукою успішної діяльності вихователя із дошкільниками, яка полягає в дотримання неперервності і послідовності процесу підготовки майбутніх вихователів на різних етапах професійного становлення особистості. Дослідження проблем дошкільної освіти займає чільне місце у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Питанням вивчення підготовки майбутніх спеціалістів дошкільної освіти займалися чимало видатних дослідників, оскільки відповідність вимогам до професійної підготовки вихователів передбачає плекання фахівців високого рівня, що в свою чергу є запорукою покращення та підвищення ефективності української освітньої системи. Складна структура освітньої галузі дозволяє нам виділити ряд аспектів, напрямів та підходів дослідження. Такими аспектами дослідження є: базис теоретико-методологічні основ професійної підготовки спеціалістів вищої школи — вивчення цього зустрічаємо у роботах А. М. Алексюка, М. Б. Євтуха, В. А. Кушніра; методологічний та теоретичний базис неперервної професійної освіти, що вивчаються С. У. Гончаренком, С. О. Сисоєвою; філософське осягнення феномену освіти отримало подальшого розвитку завдяки роботам В. П. Андрущенка, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, В. О. Огнев'юка. Значним внеском у професійну підготовку педагогічних кадрів нової формації на засадах компетентнісно-орієнтованого підходу стали праці В. А. Анищенка, І. Д. Бега, С. У. Гончаренка, І. А. Зязюна, Л. В. Кондрашової, О. В. Михайличенка, О. В. Сухомлинської. Професіоналізм та педагогічна майстерність викладачів вищої школи

досліджують Н. В. Гузій, С. С. Вітвицька, О. А. Дубасенюк; загальна професійна підготовки майбутніх фахівців присвячені дослідження А. М. Алексюка, В. І. Бобрицької, Л. Вовк, Н. М. Дем'яненко, А. Й. Капської, Н. В. Кичук, Г. О. Козлакової, В. І. Кузя, В. І. Лугового, Е. В. Лузік, В. С. Майбороди, Н. Г. Ничкало, Д. Ф. Ніколенко, О. М. Олексюк, О. М. Пехоти, Р. П. Скульського, В. А. Семиченко, Р. В. Хмелюк. Сучасними підходами до проблеми професійної підготовки кадрів для системи дошкільної освіти опікуються Л. З. Загородня, М. А. Машовець, Т. І. Поніманська, С. С. Попиченко та інші. Завдяки плідній роботі та дослідницьким пошукам Л.В. Артемової, А. М. Богуш, А. Г. Беленької, Н. В. Гавриша, І. М. Дичківської, Н. М. Карпенка, І. А. Княжевої, К. Л. Крутій, О. Г. Кучерявого, сфера професійної підготовки фахівців дошкільної освіти стала більш розробленою.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є презентація специфіки системи підготовки вихователів до майбутньої діяльності в умовах інклюзивної дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу статті. Стан розвитку сучасного суспільства зумовлює визнання людини як вищої цінності. Повага до людського розмаїття, людської гідності і дотримання принципів солідарності та рівності є визнаними цінностями сучасності. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 12 грудня 1997 року містить важливий для світового співтовариства і системи освіти принцип доступності, який допомагає перевести ракурс розгляду проблеми інвалідності з суто медичної сторони розгляду на глибокосоціальний аспект. А також зумовлює трансформацію уявлень в суспільстві та в освітньому просторі про людей з особливими потребами. «Принципи доступності та задоволення особливих освітніх потреб осіб із порушеннями психофізичного

розвитку стали наріжним каменем інклюзивної освіти, освітньої системи, що базується на принципі забезпечення основного права дітей навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання із відповідними психолого-педагогічним супроводом та корекційно-реабілітаційною підтримкою» [5, С. 8]. Виключна важливість здобуття освіти особистістю визнається багатьма країнами світу. Однією із ключових подій, яка вплинула на педагогічну громадськість, стала створення під егідою ЄНЕСКО у 1993 році «Міжнародної комісії з освіти для XXI століття» [1, С. 35]. Ключовою проголошеною ідеєю було визнання цінності освіти для особистості та для долі людства, а також акцент на плюралізмі можливостей її здобування. Саме під такою егідою розпочалося нове тисячоліття для освіти.

Ми впевнені, що трансформативність суспільних змін зумовлює необхідність перегляду та реформації системи освіти. Необхідність успішного втілення ряду економічних, культурних, соціальних трансформацій актуалізувала проблему необхідності освітньої модернізації, зокрема освіти дошкільного циклу в напрямі інклюзивної освіти. «Концепція модернізації сучасної освіти передбачає підготовку кваліфікованих, компетентних фахівців на рівні світових стандартів, соціально й професійно обізнаних» [15], визначає дослідниця Н. Трофаїла. Наразі, вітчизняна система освіти потребує вихователів дошкільної інклюзивної освіти, а в умовах сучасних світових реалій – такі фахівці мають відповідати європейському рівню кваліфікації, до якої поступово прямує вітчизняна система освіти дошкільного циклу. «Нові реалії, орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, реорганізація системи дошкільної освіти (зміна співвідношення родинного і суспільного дошкільного виховання, урізноманітнення його форм, багатоваріантність освітньо-

виховних програм) зумовлюють необхідність змін і в системі підготовки фахівців дошкільної освіти» [12, С. 28].

Актуальність проблеми розвитку інклюзивної освіти дошкільників в Україні супроводжується деякими суперечностями, з одного боку — між вимогами сучасного суспільства до ефективної інклюзивної освітньої системи, а з іншого — важливістю підготовки фахівців щодо надання допомоги дітям із особливостями психофізичного розвитку, їхнім родинам і невідповідністю стану готовності вихователів дошкільних навчальних закладів щодо ефективної реалізації означеного процесу. Саме це визначає актуальність нашого дослідження.

Дослідження сутності професійної підготовки педагога та специфіки роботи фахівців дошкільної освіти висвітлено у напрацюваннях багатьох дослідників. Такий інтерес зумовлений тим, що проблема якісної професійної підготовки та плекання професіонала є одними із важливих та перманентно актуальних педагогічних проблематик. Окрім цього, слід зазначити, що формування якісного рівня професіоналізму і майстерності є нагальною вимогою в сучасному суспільстві.

Проблема формування готовності вихователів до майбутньої професійної діяльності відображена у ряді досліджень. Через багатокomпонентність та складну структуру системи освіти, тут ми можемо виокремити деякі напрями вивчення: теоретико-методологічні основи професійної підготовки фахівців вищої школи знайшли свої відображення у дослідженнях А. М. Алексюка, М. Б. Євтуха, В. А. Кушніра; філософський аналіз феномену освіти здійснили у своїх роботах В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк; теоретичні та методологічні основи неперервної професійної освіти розглядають С. У. Гончаренко, С. О.

Сисоєва. Важливі дослідницькі пошуки призвели до отримання значущих результатів в проблематиці досліджень професійної підготовки фахівців дошкільної освіти завдяки роботам Л. В. Артемової, А. М. Богуш, А. Г. Беленької, Н. В. Гавриша, І. М. Дичківської, Н. М. Карпенка, І. А. Княжевої, К. Л. Крутій, О. Г. Кучерявого. Професійною підготовкою викладачів вищих навчальних закладів зацікавилися дослідники А. Д. Бондар, С. С. Вітвицька, О. І. Гура, Н. В. Гузій, О. А. Дубасенюк, В. І. Лозова, Г. М. Романова, С. О. Сисоєва. Значної уваги в контексті досліджуваної проблеми потребують праці І. О. Лавринець, Н. В. Лисенка, Л. А. Машкіної, Н. І. Мельник, Н. О. Моревої, Т.І. Поніманської. Майстерність та професіоналізм майбутнього викладача вищої школи стали основою робіт вчених Н. В. Гузія, С. С. Вітвицької, О. А. Дубасенюка.

Серед сучасних досліджень ми можемо виділити роботи, які акцентують свою увагу на окремих складових проблемах: дослідження теоретичних та методичних засад фахової підготовки вихователя дошкільної освіти до економічного виховання дітей (Н. Г. Грама), вивчення індивідуального стилю педагогічного спілкування (І. О. Луценко), підготовка фахівців до організації екологічної дослідницької діяльності дітей в природі (Н. В. Лисенко, З. П. Плохій), підготовка до художньо-педагогічної (Г. О. Підкурганна) та музично-педагогічної підготовки (Т. П. Танько), організація образотворчої діяльності (М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій), підготовка до педагогічного менеджменту (Г. М. Закорченна) та самоменеджменту (В. І. Мусієнко-Репська), педагогічна підтримка дітей дошкільного віку (Н. А. Колосова), підготовка до самостійної пізнавальної діяльності (В. Є. Бенера), підготовка до роботи з неблагополучними сім'ями (Т. Г. Жаровцева). Враховуючи необхідність трансформації вітчизняної системи освіти, у дослідженнях Т. Г. Жаровцевої, О. М. Пехоти, Т. П.

Танько, Г. В. Троцко запропоновані різні моделі втілення сучасної компетентної професійно-педагогічної підготовки фахівців.

Проблема формування професійної готовності вихователів до роботи в інклюзивній освіті знайшла своє відображення у роботах Т. Г. Зубаревої, С. П. Миронової, І. Г. Россіхіної, Є. Г. Самарцевої, І. Н. Хафізулліної, М. К. Шеремет, Ю. В. Шуміловської. Результати вивчення специфіки формування міжособистісних стосунків в інклюзивних групах представлені в роботах таких авторів: Н. Ю. Бєлова, Ю. А. Ільїна; а проблеми правового статусу дітей з обмеженими можливостями здоров'я у сфері сучасної освіти — у роботах вчених М. О. Супрун, Н. А. Теплова, О. Ю. Шинкарьова. Загальнотеоретичні та організаційні аспекти проблеми інклюзивної освіти були досліджені у наукових розвідках вітчизняних і зарубіжних фахівців: Н. П. Артющенка, В. І. Бондара, Л. В. Будяка, І. В. Дмитрієвої, А. А. Колупасєвої, Т. В. Сак, В. М. Синьова, М. М. Семаго, С. В. Федоренко, А. Ю. Чигриної, А. Г. Шевцова. Проблема психологічної готовності дітей із психофізичними порушеннями та їх здорових однолітків до сумісного навчання вивчено у роботах Н. Л. Бєлопольської, Є. Є. Дмитрієвої, А. М. Конопльової, І. А. Коробєйнікова, Н. М. Назарової, Т. О. Соловйова, Є. А. Стребєлевої, М. О. Супруна, У. В. Ульянової, Н. Д. Шматко, Л. М. Шипіциної.

Також, дослідженню можливостей та ефективності інклюзивної освіти присвячені наукові напрацювання Ф. Армстронга, Д. Лупарта, Ч. Вебера. Вагомий вплив на розвиток системи спеціальних освітніх закладів, розробку методик діагностики стану психічного розвитку дитини справили роботи Л. Виготського, О. Венгер, О. Запорожця, О. Киричука, Г. Костюка, Б. Корсунської, С. Максименка, В. Тарасун, М. Ярмаченка. Завдяки роботам зазначених психологів, дослідників були обґрунтовані значущі положення про специфіку розвитку

психічних процесів дітей різних вікових груп, вивчені механізми комунікативної та соціальної активностей, значення корекційного виховання для підготовки до школи. Однак, проблема організації інклюзивної освіти у загальноосвітньому навчальному закладі є недостатньо вивченою. У сучасній педагогічній теорії практично відсутні дослідження, присвячені системному розгляду проблеми інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.

Для нашого подальшого дослідження, визначимо базові поняття, які ми використовуємо.

Саме поняття «інклюзія» – є поняттям, яке передбачає отримання більших можливостей в навчанні для усіх дітей, завдяки інклюзивному підходу всі діти із різними потребами мають однакові можливості до навчання та отримання освіти у рамках загальноосвітньої школи. **Інклюзивна освіта** — це система освіти послуг, що передбачає навчання дітей із особливими освітніми потребами, зокрема дітей із особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу та рівних умовах. Інклюзивне навчання передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Це індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання [6, С. 24]. Інклюзивне навчання може реалізуватися у інклюзивній школі – це така модель освітнього навчального закладу, в якій навчальні плани та програми, методи і форми навчання адаптуються до різних освітніх потреб дітей, а також створюється відповідний клімат в колективі школи, залучаються батьки і фахівці. За своєю ідеологією

інклюзивна освіта виключає ксенофобію та дискримінацію, але створює необхідні умови для тих дітей, які їх потребують.

«Суб'єкти і об'єкти професійної підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів (студенти, педагогічні і науково-педагогічні кадри) – структурний компонент досліджуваної системи, під якими ми розуміємо тих, хто готується стати вихователем дітей дошкільного віку, і тих, хто здійснює цю підготовку» [8, С. 21]. У науковій літературі **проблема професійної підготовки педагогічних кадрів** трактується як системне утворення із множиною пов'язаних компонентів, що певним чином впорядковані, характеризується відносно стійкою цілісністю, ієрархічною побудовою, розгалуженими зв'язками та відношеннями із зовнішнім середовищем, наявністю суб'єкта та об'єкта; розуміється як процес фахового становлення майбутніх педагогів вищого навчального закладу, як цілісний педагогічний процес, результатом якого є формування професійної компетентності, готовності роботи за обраним напрямом, й визначається словосполученням «педагогічна освіта» [8]. Стосовно визначення поняття «професійна підготовка» в контексті майбутніх педагогів, слушно дати визначення, які, на наш погляд, є найбільш коректними та ґрунтовними. За визначенням Л. В. Зданевич, професійна підготовка майбутнього вихователя – це спеціально організований освітній процес, спрямований на формування у майбутніх фахівців високого рівня готовності до ефективного здійснення професійної діяльності в галузі дошкільної освіти [4].

Ми визнаємо важливість дослідження інклюзивної освіти, оскільки включення дітей із психофізичними порушеннями у загальноосвітній простір є світовою тенденцією, яка характерна для високо розвинених країн. Це пов'язано із зміною ставлення держави до названої категорії громадян від сегрегації та агресії до

толерантності та інклюзії. Підтвердженням актуальності та важливості розвитку інклюзивної освіти слугують закони України та проекти світового рівня. Розглянемо деякі з них.

На даний момент, система інклюзивної освіти займає особливе місце в системі координат сучасної освіти як в нашій державі, так і в інших державах світу. На нашу думку, країни, де відбувається залучення осіб із психофізичними порушеннями до загальноосвітніх систем, є високорозвиненими. Необхідність такої інтеграції як суспільно-значущого, бездискримінаційного процесу знайшла своє відображення у резолюціях та конвенціях Генеральної асамблеї ООН, Комісії з прав людини та інших нормативних документах.

Конвенція про права дитини та Декларація про права інвалідів, які були ухвалені Генеральною асамблеєю ООН визначають право дітей із психофізичними порушеннями на різні соціальні можливості та послуги: право на освіту, медичне обслуговування, професійну підготовку та трудову діяльність. Це є ключем до проблеми інклюзивної освіти - нинішнє суспільство потребує нових підходів щодо удосконалення змісту особистісно-орієнтованої освіти, створення новітніх технологій навчання, спрямованих, зокрема, на подолання проблем у тих дітей із особливостями психофізичного розвитку, які взагалі не охоплені дошкільною та шкільною освітою. Разом із цим, є реальна потреба у створенні нових підходів щодо процесу їх освіти, врахування та задоволення потреб їхнього розвитку, покращення процесу реабілітації та абілітації, та інших умов, які сприятимуть інтеграції таких особистостей у суспільстві.

В українському освітньому просторі новий погляд на інклюзивну освіту було здійснено в 2010 р., що зумовило новий етап становлення «освіти для всіх». За Наказом Міністерства освіти і науки була затверджена «Концепція розвитку інклюзивного навчання». Ми

вважаємо його одним із потужних проектів, в якому передбачається запровадження конкретних завдань для розвитку інклюзії в освітній галузі. Такий вектор розвитку передбачає запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, який може бути здійснений через ряд завдань: формування нової філософії державної політики щодо дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення нормативно-правової бази у відповідності до міжнародних договорів у сфері прав людини, реалізації та поширення моделі інклюзивного навчання дітей у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах [10]. Основними принципами було визначено індивідуалізація, міжвідомча інтеграція та соціальне партнерство, зазначено про соціальну відповідальність сім'ї, а також принципи науковості, системності і варіативності. Згідно Наказу Концепція інклюзивного навчання є можливо за умови виконання ряду завдань:

- удосконалення нормативно-правового, науково-методичного, фінансово-економічного забезпечення;
- формування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу;
- впровадження інклюзивної моделі навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на суспільний запит;
- запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті інклюзивного підходу;
- розробка спеціально створеного та облаштованого соціального середовища, навчальних приміщень, навчально-дидактичного забезпечення, реабілітаційних засобів навчання;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які здійснюють свою діяльність в умовах інклюзивного навчання;

- залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до участі у навчально-реабілітаційному процесі [10].

В 2012 р. в Закон України про права інвалідів (ст. 21) було внесено таке доповнення: «Навчальні заклади надають освітні послуги інвалідам нарівні з іншими громадянами, у тому числі шляхом створення належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби інваліда» [2], встановлено, що «жестова мова як мова осіб з вадами слуху є засобом спілкування та навчання і захищається державою» [2]. Це є свідченням визнання інклюзивної освітньої складової та важливості створення рівних умов для дітей із різними потребами в українському суспільстві. Указом Президента України № 926/2010 від 30.09.2010 року «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» скоординовано «забезпечити активізацію роботи із запровадження інклюзивного навчання в дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах дітей з особливими потребами» [16]. Також, одним із важливих кроків для розширення доступності середовища, а також більш успішного залучення українців із особливими потребами в соціальне середовище, стало створення програми «Безбар'єрна Україна» [11]. У дітей із фізичними вадами комунікативна діяльність, яка здійснюється у суспільстві, може викликати ряд труднощів. З огляду на це, доречним став Указ президента України «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями», в якому зазначена орієнтація на діяльність щодо вживання «заходів щодо розширення застосування у сфері освіти дактильно-жестової мови як засобу спілкування інвалідів з вадами слуху, забезпечити доступ таких осіб до засобів масової інформації через титрування та здійснення сурдоперекладу на дактильно-

жестову мову інформаційних і тематичних телепрограм, кіно- та відеофільмів» [17].

Безперечно, таких заходів було б недостатньо, якби не відбулися зміни у педагогічній структурі. В 2012 році Кабінет Міністрів України дав розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», в якому висувалася наступна вимога: «Включити у навчальні програми вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за напрямом «Педагогічна освіта», курс «Дидактика інклюзивного навчання»» [14]. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» з 2010 року у загальноосвітніх навчальних закладах запроваджується інклюзивне навчання [3].

Ми звертаємо увагу, що у Законах України «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» встановлено та регламентовано надання послуг в соціальній галузі, галузях медицини та освіти особам із обмеженими можливостями, зокрема, і дітям. Відповідно до Конституції України, законів, які стосуються освіти, реабілітації та соціального захисту, держава має забезпечити доступність до якісної освіти відповідного рівня дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням здібностей, можливостей, бажань та інтересів кожної дитини шляхом запровадження інклюзивної освіти [10]. Україна долучилась до міжнародних проектів, які стосуються прав людей — Декларації ООН про права людини, Конвенцій ООН про права інвалідів, про права дитини, — і таким чином, визнала і має в подальшому дотримуватися

загальнолюдських прав людини сучасного світу. Одним із таких є забезпечення права на освіту для дітей з особливими освітніми потребами на рівні із іншими дітьми.

На сьогодні система підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається науковцями як багатофакторна структура, головне завдання якої полягає у набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно зростаючого інтересу до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також у розвитку успішності в діяльності [13, С. 101]. Ми розглянемо специфіку системи професійної підготовки вихователів інклюзивної освіти в Україні.

Підготовка фахівця до професійної діяльності – це комплексний підготовчий процес, кінцевим результатом якого є фахівець, який володіє необхідними знаннями, уміннями і навичками до роботи в конкретній галузі, у нашому випадку — в галузі дошкільної освіти. Ми засвідчуємо, що сучасний стан та перспективи розвитку корекційних освітніх закладів як традиційної форми навчання дітей із психофізичними порушеннями має низку перешкод. Вітчизняна дослідниця І. Б. Кузава [9], в своєму ґрунтовному дослідженні наводить такий перелік, який ми вважаємо найбільш широким і точним:

1. незначна кількість мережі спеціальних дошкільних закладів (груп) за місцем проживання осіб зазначеної категорії;
2. дефіцит місць у системі загальної дошкільної освіти для таких вихованців;
3. недостатнє забезпечення відповідними кваліфікованими кадрами у галузі інклюзивної освіти;

4. психологічна, професійна неготовність суспільства, загальноосвітніх дошкільних навчальних закладів та педагогів до сприйняття таких дітей та роботи з ними в умовах інклюзії;

5. відсутність належного і необхідного програмно-методичного, матеріально-технічного забезпечення інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку;

6. недостатня консолідація зусиль фахівців, батьків, учених у сфері організації комплексного супроводу вихованців із психофізичними порушеннями;

7. наявність міжвідомчих бар'єрів при організації спільного навчання та виховання дошкільників;

8. відсутність системи ранньої діагностики та медико-психолого-педагогічного супроводу [9, С. 2].

«Критерієм якості підготовки випускників є професійна компетентність, що є інтегральним утворенням і складається з різноманітних компонентів» [7, С.11]. Загалом, цей критерій є компонентом професійної підготовки не тільки фахівців дошкільних навчальних закладів інклюзивної освіти, а й професійної підготовки в цілому. Збагачення цього поняття найчастіше пов'язують із професіоналізмом, педагогічною майстерністю. Рівні компетентності, якими має володіти майбутній вихователь в дошкільному навчальному закладі, характеризуються тим, наскільки позитивно така особистість впливає на навколишню дійсність, наскільки позитивно може її змінювати. «Чим вищий рівень професійної компетентності майбутнього педагога, тим глибший як безпосередній, так і опосередкований вплив здійснюватиме він здійснить на довкілля через своїх вихованців, їхніх батьків, інших людей» [7, С. 13].

Висновки. Якщо розглядати проблеми більш широко, ми можемо зробити висновок, що один із важливіших критеріїв якісної

професійної підготовки майбутнього вихователя є його позитивний вплив вихованців та їх інклюзивного оточення. Вихователь інклюзивної освіти, фахівець в інклюзивному навчанні – це особистість, яка має достатній рівень професіоналізму, володіє теорією інклюзії та не відриває її від практики, проте готова залучати новітні практики та підходи, і володіє необхідними для педагогічної сфери особистісними рисами.

Таким чином, інклюзивна освіта підтримується в Україні на законодавчому, проектному, і в певній мірі, фінансовому рівнях та орієнтує українське суспільство на визнання необхідності створення рівних освітніх та соціальних вимог для всіх. Сучасна інклюзивна освіта потребує справжнього професіонала, який вміло поєднає вже усталені методики та форми роботи із дітьми, які мають особливі освітні потреби, але буде відкритою для нового освітнього досвіду.

Література:

1. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века *Educational strategy in the West: toward the XXI century/ Ун-т Рос. Акад. Образования.* – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 204,[3] с.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 31, ст.381) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4213-17>
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>
4. Зданевич Л. В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми: автореф. Дис. На здобуття

- наук. Ступеня д-ра пед. Наук: спец: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Зданевич. – Ж., 2014. – 44 с.
5. Колупаєва А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою / А. Колупаєва // «Особлива дитина: навчання і виховання». – 2014, № 2. – С. 7–18.
6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. / А. А. Колупаєва. – К.: Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
7. Комплексний підхід до формування професійної компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу: монографія / [О. І. Курок, Г. П. Барсуковська, Н. М. Гордій та ін.] Під заг. Ред. О. І. Курка. – Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2015. – 232 с.
8. Косенко Ю. Система професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільної освіти в Україні з позиції історико-педагогічного дослідження / Ю. Косенко // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 51. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. – С. 17–22.
9. Кузава І. Б. Теоретичні та методичні засади інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: автореферат дис. ... Докт. Пед. Наук: 13.00.03 / І. Б. Кузава; М-во освіти і науки України, Нац пед. Ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – 40 с.
10. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» № 912 від 01 жовтня 2010 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
11. Постанова Кабінету Міністрів від 29 липня 2009 р. N 784 «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015

роки «Безбар'єрна Україна»» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/784-2009-п>

12. Підлипняк І. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти / І. Підлипняк // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2013. – № 44. – С. 28–34.

13. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська. – К.: Академ-видав, 2006. – 456 с.

14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. N 1482-р «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1482-2009-р>

15. Трофаїла Н. Теоретичний аналіз поглядів вчених на особливості професійної підготовки майбутніх вихователів / Н. Трофаїла [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/5430>.

16. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/926/2010>

17. Указ Президента України «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588/2011>

References:

1. Vuljfon B. L. *Strateghyja razvytyja obrazovanyja na Zapade na poroghe KhKhl veka Educational strategy in the West: toward the XXI century* / Un-t Ros. Akad. Obrazovanyja. – M.: Yzd-vo URAO, 1999. – 204,[3] s.

2. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do dejakych zakoniv Ukrainy shhodo prav invalidiv» (Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR), 2012, N 31, st.381) [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4213-17>*
3. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do dejakych zakoniv Ukrainy pro osvitu shhodo orghanizaciji inkljuzyvnogho navchannja» [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>*
4. *Zdanevych L. V. Teoretychni i metodychni osnovy profesijnoi pidghotovky majbutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do roboty z dezadaptovanymy ditjmy: avtoref. Dys. Na zdobuttja nauk. Stupenja d-ra ped. Nauk: spec: 13.00.04 «Teorija i metodyka profesijnoi osvity» / L. V. Zdanevych. – Zh., 2014. – 44 s.*
5. *Kolupajeva A. Inkljuzyvna osvita jak modelj socialjnogho ustroju / A. Kolupajeva // «Osoblyva dytyna: navchannja i vykhovannja». – 2014, № 2. – S. 7–18.*
6. *Kolupajeva A. A. Inkljuzyvna osvita: realiji ta perspektyvy. Monohrafija./ A.A Kolupajeva. – K.: Sammit-Knygha, 2009. – 272 s.*
7. *Kompleksnyj pidkhid do formuvannja profesijnoi kompetentnosti majbutnjogho vykhovatelja doshkiljnogho navchaljnogho zakladu: monohrafija / [O. I. Kurok, Gh. P. Barsukovsjska, N. M. Ghordij ta in.] Pid zagh. Red. O. I. Kurka. – Ghlukhiv: RVV Ghlukhivsjkogho NPU im. O. Dovzhenka, 2015. – 232 s.*
8. *Kosenko Ju. Systema profesijnoi pidghotovky pedaghoghichnykh kadriv doshkiljnoji osvity v Ukraini z pozycji istoryko-pedaghoghichnogho doslidzhennja / Ju. Kosenko // Zbirnyk naukovykh pracj. Pedaghoghichni nauky. Vypusk 51. – Kherson: Vydavnytvo KhDU, 2009. – S. 17–22.*
9. *Kuzava I. B. Teoretychni ta metodychni zasady inkljuzyvnoji osvity doshkiljnykiv, jaki potrebujutj korekciji psykhhofizychnogho rozvytku: avtoreferat dys. ... Dokt. Ped. Nauk: 13.00.03 / I. B. Kuzava; M-vo osvity i*

nauky Ukrainy, *Nac ped. Un-t im. M. P. Draghomanova*. – Kyjiv, 2015. – 40 s.

10. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennja Konceptiji rozvytku inkljuzyvnogho navchannja» № 912 vid 01 zhovtnja 2010 roku [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/*

11. *Postanova Kabinetu Ministriv vid 29 lypnja 2009 r. N 784 «Pro zatverdzhennja planu zakhodiv shhodo stvorennja bezpereshkodnogho zhyttjevogho seredovyshha dlja osib z obmezhenymy fizychnymy mozhlyvostjamy ta inshykh malomobilnykh ghrup naseleennja na 2009-2015 roky «Bezbarjerna Ukrainja»» [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/784-2009-p>*

12. *Pidlypnjak I. Pidghotovka majbutnikh fakhivciv doshkilnoji osvity / I. Pidlypnjak // Psykhologho-pedaghoghichni problemy siljskoho shkoly. – 2013. – № 44. – S. 28–34.*

13. *Ponimansjka T. I. Doshkilna pedaghoghika: navchalnyj posibnyk dlja studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv / T. I. Ponimansjka. – K.: Akadem-vydav, 2006. – 456 s.*

14. *Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 ghrudnja 2009 r. N 1482-r «Pro zatverdzhennja planu zakhodiv shhodo zaprovadzhennja inkljuzyvnogho ta integhrovanogho navchannja u zaghaljnoosvitnykh navchalnykh zakladakh» [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1482-2009-r>*

15. *Trofajila N. Teoretychnyj analiz pohljadiv vchenykh na osoblyvosti profesijnoji pidghotovky majbutnikh vykhovateliv / N. Trofajila [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu:*

<http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/5430>.

16. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zakhody shhodo zabezpechennja priorytetnogho rozvytku osvity v Ukraini» [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/926/2010>*

17. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zakhody shhodo rozv'jazannja aktualnykh problem osib z obmezhenymy fizychnymy mozhlyvostjamy» [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588/2011>*